

opusdei.org

Piispa Erik Varden: "nykypäivän katolilaisten tunnusmerkit"

Trondheimin (Norja) piispa ja äskettäin julkaistun "Siveys" -esseen kirjoittaja vieraili Navarran yliopistossa.

1.3.2024

Erik Varden, Trondheimin (Norja) teologi ja piispa, joka kuuluu sisterttiläisveljeskuntaan ja on kirjoittanut teokset "Siveys", "Aistien sovinto" ja "Yksinäisyyden räjähdys",

osallistui kolmeen tapaamiseen:
akateemiseen päivään Navarran
yliopiston teologisessa
tiedekunnassa, tutkijaseminaariin ja
tapaamiseen yliopisto-opiskelijoiden
kanssa torstaina 8. helmikuuta
Colegio Mayor Belaguassa Pyhän
Tuomas Akvinolaisen juhlan
yhteydessä.

"Aikakausi, jota elämme, esitetään
meille kehityksen seuraavana
väistämättömänä vaiheena, ja jotkut
ennustavat, että koneet ohittavat
ihmisen. Olemme alistuneet tähän
ajattelutapaan; nykyaikaa leimaa
suunnaton raivo kaikkia niitä
kohtaan, jotka kieltäytyvät
pysymästä mukana. Intohimomme
muutokseen on muuttunut
pakkomielteiseksi ja totalitaariseksi.
Sama intohimo on myös kirkossa, ja
se aiheuttaa suuria jännitteitä, jotka
vaivaavat kirkollista ruumista niin,
että sen yhtenäisyys on uhattuna",
Varden huomautti.

Tämän johdannon jälkeen hän muotoili muutamia kysymyksiä ja luetteli sitten loppupuolella esityksessään käsiteltävien teemojen kohtia: "Jumalan sana ei puhu tyhjiöön vaan mieliin ja sydämiin, herättäen vastauksen. Mutta miten voimme tehokkaasti välittää sanomamme nopeasti muuttuvassa ajassa? Mikä on vapauttava sana, jota maailmamme kaipaa kuulla? Mikä on olennaista, mikä on ohimenevää aikalaisiemme ahdistuksen yhteydessä?" kysyi piispa Erik Varden.konferenssia eri yleisöille: teologeille, yliopistotutkijoille ja nuorille.

Varden aloitti teologisessa tiedekunnassa pitämänsä luennon otsikolla "Rising to the Storm of the Human Heart. Evankelioiminen unohduksen aikoina" kertomalla kuoleman voittaneen sankarin Gilgamesh-eepoksesta, joka ajoittuu noin vuoteen 3000 eKr.: "Gilgamesh

koki inhimillistä
sattumanvaraisuutta oletetun
vakaan maailman sisällä.
Nykyaikaiset pitävät muutosta
universaalina lakina ja pitävät
itsestään selvänä, että mikään ei
pysy, että olemme pölyhiukkasia
laajenevassa maailmankaikkeudessa,
että todellisuus sinänsä liikkuu
eteenpäin ilman kiinteää päämäärää,
ilman keskipistettä. Voimme uskoa
vain liikkeeseen, edistykseen.
Pyrimme siihen uskonnollisesti. He
ovat tehneet edistyksestä
absoluuttisen arvon, se on
markkinatalouden perusta, ja se saa
yhä enemmän vaikutusvaltaa
antropologiassa".

Mitä on olla katolinen?

Tässä esityksen ensimmäisessä
kohdassa Varden ehdotti neljää
näkökulmaa evankelioimiseen
pohtimalla sanan "katolinen"
semanttista potentiaalia. Hän

määritteli katolilaisuuden
vieraanvaraiseksi: "Katolilaisena
oleminen on sitä, että asuu laajassa
ja vieraanvaraisessa tilassa ja
hengittää raikasta vuoristoilmaa.
Vieraanvarainen on kutsua vieraita
kotiinsa, ja kodilla on rajansa. Lisäksi
koti on tila, jossa eletään ja jota
rakastetaan. Jotta koti voitaisiin ottaa
omaksi, ei riitä, että sen sisustus
luetellaan, vaan sitä on käytettävä,
sitä on arvostettava, siitä on tehtävä
oma. Katolinen teologi on henkilö,
joka ottaa katolisen perinteen
vastaan sen koskemattomuudessa,
vieraan herkkyydellä, kiitollisena
siitä, että hän on löytänyt siitä kodin,
ja iloiten kutsuu muita sisään ja
antaa heille mahdollisuuden kokea
olevansa kotona".

Toinen katolilaisuuden
tunnusmerkki on piispa Vardenin
mukaan se, että "katolinen totuus on
se, mihin on aina ja kaikkialla
uskottu. Tämä ei tarkoita, että

teologia pysyy staattisena, vaan että sen kohde ei muutu. Tämä kohde on annettu, paljastettu ja vaatii kunnioitusta".

Varden varoitti myös teologiaa uhkaavista vaaroista: "Teologia, joka haluaa olla katolinen, ei voi suuntautua uudelleen vähäisempiin asioihin. Meidän on varottava hankkeita, jotka pyrkivät kehittämään teologiaa tästä tai tuosta. Samoin on puolustettava teologiaa poliittisia identiteettejä kuvaavilta etiketeiltä. Teologia on älykästä, nöyrää ja rukoilevaa lähestymistapaa kirkossa periytyvään uskon talletukseen; ei vähempää eikä enempää. Jos kirkko yrittää pysyä ohimenevien villitysten mukana, se on tuomittu epäonnistumaan. Se jää aina muutaman askeleen jälkeen. Se on vaarassa antaa säälittävän, jopa koomisen kuvan, kuten keski-ikäiset vanhemmat, jotka yrittävät pukeutua

kuin teini-ikäiset lapsensa. Tämä tosiasia paljastaa sivistymättömyyden haurauden; se opettaa meille, että katolisen vuoropuhelun nykykulttuurin kanssa on ulotuttava syvänteen rauhallisille vesille eikä tyydyttävä vuoroveden rannoille jättämiin roskiin".

Aikana, jolloin teologisia tiedekuntia ajetaan ulos yliopistoista, Varden huomautti, että on elintärkeää säilyttää tieteenalan älyllinen koskemattomuus: "Älyllisellä apostolilla on keskeinen rooli katolisen opetuksen johdonmukaisuuden ja kauneuden osoittamisessa; se on sallinut, että metafyyssinen malli on rajoitettu laskennallisen logiikan muotoilulla." Varden totesi, että on tärkeää säilyttää tieteenalan älyllinen koskemattomuus. Vaikka katolinen teologia haastaa ja tyydyttää älyä, se

ei rajoitu diskursiivisiin muotoihin, vaan vetoaa koko olemukseemme".

"Katolinen teologia on siis myötätuntoinen ja ennakkoluuloton, mutta sillä on selkeät ja tarkoin määritellyt rajat. Se jäljittää jatkuvasti juurensa takaisin jumalalliseen ilmoitukseen ja uskon tallettamiseen ja löytää sieltä riittävät ja yliluonnolliset vastaukset nykyajan pulmiin. Se on tiivis, ytimeltään luja, sillä on tarvittava lujuus ylläpitää älyllistä jännitettä ja julistaa johdonmukaisesti ja varmasti sille uskottua toivoa".

Perinteen asianmukaista säilyttämistä koskeva kiista johtuu herkkyydestä.

"Mikään tästä ei ole periaatteessa kiistanalaista", Varden sanoi. "Kiista purjehtii sisään toisesta koordinaatistosta. Nykyään puhutaan paljon siitä, mikä on katolista ja mikä ei, ei vain

periaatteiden vaan myös herkkyyden perusteella. Tässä asiassa ristiriidat kasvavat.

Piispa Varden jatkoi tarkastelemalla "taipumusta, että vanhemmat ihmiset kutsuvat nuorempia ihmisiä takapajuisiksi ja että syntyy ristiriitoja perinteen asianmukaisesta vaalimisesta. Sukupolvien väliset kiistat siitä, mitä jätetään ullakolle ja mitä tuodaan alas ullakolta, eivät ole omaperäisiä, vaan niitä esiintyy kaikkina aikoina. Niiden taustalla on kokemus murtumisesta".

Tässä vaiheessa hän kertoi henkilökohtaisista kokemuksistaan luostaripäällikkönä ollessaan ja tuntien, että hänen kätensä olivat sidotut: "Apotti", sanoo pyhä Benedictus, "on joku, joka tuo varastosta esiin uusia ja vanhoja asioita". Tätä on vaikea tehdä, kun on niin paljon vanhaa, joka on hyljätty

tarpeettomana ja hylätty. Liturgian, tapojen ja noudattamisen osalta useimmat katoliset yhteisöt seilaavat yhä tornadon vanavedessä. Monet niiden nykyaikaisista piirteistä ovat kivettyneet kohteliaisiin mutta elottomiin muotoihin.

"Nykyaikaisesta katolilaisuudesta huolestuneiden leimaaminen aivottomiksi traditionalisteiksi tai heidän syyttämisensä suoraan Vatikaanin II konsiilin vastustamisesta", Varden sanoi, "on liian yksinkertaista. Itse asiassa neuvosto on harvoin kiistan aiheena. Se, mikä herättää kysymyksiä, on tapa, jolla sitä on sovellettu tai välineellistetty. Epämukavuus johtuu menettämisen tunteesta, joka muuttuu kivuksi".

"Emme elä vain muutoksen aikaa, vaan myös aikakauden muutosta. Tietyllä tavalla tämä on ilmeistä", Varden huomautti, "miten siis

välitämme kristillistä sanomaa yhteiskunnassa, joka on jatkuvassa muutoksessa". "Kristillinen kerygma perustuu ikuisuuden katkeamattomuuteen ajassa. Tämä merkitsee sitä, että eksistentiaaliset koordinaatit ovat ja niiden on pysyttävä pysyvinä. Kristus eilen ja tänään, alku ja loppu, alfa ja omega, hänen on aika ja iankaikkisuus, hänelle kunnia ja valta iankaikkisesti. Tämä keskeinen ajatus tiivistyy karthusialaisten tunnuslauseeseen: "Kun maailma kääntyy, risti pysyy lujana".

"Uskon talletus löytää aina uusia tapoja ilmaista itseään, se puhuu monia kieliä, se saa erilaisia kulttuurisia muotoja", Varden totesi. "Jokaisen sukupolven haasteena on löytää sen oikea muotoilu nykyhetkessä. Tärkeintä on tämä, ei sen pelkistäminen vähemmäksi kuin se on.

"Tämän päivän kristityn tehtävänä on saada kristinusko näkymään kaikille maailman nuoruutena ja toivona".

Lopuksi hän halusi päättää esityksensä julistukseen parantumista silmällä pitäen. Mgr Vardenin mukaan katolilaisten on "etsittävä juurtumista Kristukseen, uskollisuuden, pyhyiden, johdonmukaisuuden ja katolisen kiihkon uudistumista sitoutumatta retoriikkaan, joka on jo menettänyt merkityksensä". Sillä, kuten hän huomautti, "tämän päivän kristityn tehtävänä on saada kristinusko näyttäytymään kaikille maailman nuoruutena ja toivona".

Luento alkoi 5000 vuotta sitten eläneen Gilgameshin levottomuudesta, ja Varden päätti sen toteamalla, että "ihmisen tila ei ole muuttunut paljon sen jälkeen".

Nuorten sydämen kaipuusta

"Älä jätä kuuntelematta oman sydämesi syvimpiä toiveita". Näin Varden puhui iltapäivällä täyteen aulaan ahdetulle yliopisto-opiskelijoiden salille Belaguan yliopiston asuntolassa.

Tässä lämpimässä ja syvällisessä keskustelussa nuoret kysyivät häneltä hänen tarinaansa katoliseen uskoon lähentymisestä ja kääntymisestä. Varden myönsi yksinkertaisella ja ystävällisellä tavalla, että hän on luonteeltaan melko varautunut, kun on kyse hänen henkilökohtaisesta elämästään, mutta että viime aikoina hän on "kuitannut itsensä" kertomaan näistä asioista. Henkilökohtaisesta historiastaan hän korosti, kuinka tärkeää hänelle oli ystävyys suhde sisäoppilaitoksessa Walesissa asuneen kämppäkaverinsa kanssa, joka oli hyvin älykäs shiialais-muslimipoika ja joka auttoi häntä näkemään, että Jumalan

olemassaolo on hyvin järkevä asia. Hän totesi myös, että hänen herkkyytensä musiikille ja hiljaisuuden voiman kokeminen olivat ratkaisevassa asemassa hänen ensimmäisessä kohtaamisessaan luostarielämän kanssa.

Keskustelu jatkui rennosti hänen kahden viimeisimmän kirjansa teemojen (siveys ja yksinäisyys) ympärillä. Häneltä kysyttiin myös lannistumisen houkutuksesta, huolen ja toivon syistä nykyaikana, uskon elämisen vaikeuksista jne. Varden puhui hyvin realistisesti ja toiveikkaasti ja rohkaisi nuoria hylkäämään pessimismin ja nauttimaan siitä, mitä he tekevät, ja kohtaamaan kärsivällisesti haasteen, joka koskee harmonisen synteesin, eheyden ja johdonmukaisuuden saavuttamista, johon usko johtaa.

Hän ilmaisi huolensa siitä, miten helposti länsimaat unohtavat

menneisyyden opetukset esimerkiksi sodan osalta, mutta hän sanoi myös olevansa yllättynyt siitä suuresta halusta hyvyyteen, jonka hän havaitsee monissa ihmisissä.

Lopuksi hän rohkaisi nuoria luottamaan yhä enemmän Isän Jumalan rakkauteen jokaista kohtaan ja olemaan jatkuva henkilökohtaisessa totuuden etsinnässään. Tätä hän painotti erityisesti: ei saa lakata kuuntelemasta oman sydämen syvimpiä toiveita.